

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

23 בדצמבר 2009

469

ו' בטבת התש"ע

עמוד

116 הצעת חוק המאבק בתופעה השכרות (הוראת שעה), התש"ע-2009

הצעת חוק המאבק בתופעת השכרות (הוראת שעה), התש"ע-2009

פרק א': הגדרות

1. בחוק זה – הגדרות

"חוק העונשין" – חוק העונשין, התשל"ז-1977¹;"חוק רישוי עסקים" – חוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968²;

"משקה משכר" – כהגדרתו בסעיף 2(ב) לחוק רישוי עסקים.

דבריו הסבר

החל משנת 1984 נערך מדי ארבע שנים סקר בין-לאומי של ארגון הבריאות העולמי בנושא מעורבות באלכוהול וצריכת אלכוהול. ממצאים מהמחקר הבין-לאומי Health Behavior in School-aged Children: A (World Health Organization Cross National Study (WHO-HBSC) 1994-2006. מהסקר האחרון, שנערך בשנת 2006 בקרב תלמידי בתי ספר בישראל בני 11 עד 15, עלה כי יש החמרה בכל הנוגע לגיל התחלת השתייה בישראל, וגיל זה הולך ויורד – 19% מהבנים ו-8% מהבנות בגיל 11 (כיתה ו') שתו משקאות אלכוהוליים לפחות פעם בשבוע – נתון המדרג את ישראל בפרמטר זה במקום השני באירופה (אחרי אוקראינה). בקרב בני 13 דורגה ישראל במקום ה-15 מתוך 40 מדינות, ובקרב בני 15 – במקום ה-32.

ממחקר מאוחר יותר (מרים שיף ופרופ' רמי בנבנישתי, "חשיפה של מתבגרים לאירועי חיים שליליים ושימוש בחומרים: גורמי סיכון וחוסן – השוואה בין ילידי הארץ לבין ילידי ברית המועצות לשעבר", הרשות למלחמה בסמים ולאכוהול, אוגוסט 2008) בקרב תלמידים בני 15 עד 17 בכיתות י' עד י"א, עולים נתונים נוספים המלמדים על שיעורי צריכת אלכוהול גבוהים יותר בקרב בני נוער. לפי ממצאי מחקר זה, שיעור צריכת האלכוהול בקרב תלמידים בני 15 עד 17 עמד בשנת 2007 על 53%.

כרבע מהתלמידים בני 15 עד 17 שתו לשכרה פעם אחת לפחות במהלך החודש שקדם לסקר ושליש מהם השתכרו פעם אחת לפחות במהלך השנה, מתוכם 7.4% מעל 5 פעמים. על פי סקר שנערך בשנת 2008 בקרב בני 18 עד 21, שיעור השותים לשכרה בחודש האחרון בגילאים אלה הגיע ל-61%. על פי סקר זה, מעל חמישית (22%) מהתלמידים הנוהגים נהגו תחת השפעת אלכוהול.

מנתוני משרד הבריאות עולה שמספר בני הנוער והצעירים שהגיעו לחדרי מיון בשנת 2008 עקב צריכה מופרזת של אלכוהול היה 730, מהם 448 בנים ו-282 בנות.

לפי ממצאי הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול, בבדיקת הקשר שבין צריכת אלכוהול לבין התנהגות אלימה במועדוני בילוי נמצא, כי צריכת אלכוהול

בללי תופעת השכרות, על השלכותיה, מהווה כיום אחת הסכנות החמורות המאיימות על שלום הציבור והסדר הציבורי בישראל, והיא בעלת השפעה רבה על תופעות של אלימות, עבריינות ותאונות דרכים חמורות וקטלניות.

מחקרים שנערכו בנושא צריכת משקאות משכרים, מצביעים באופן ברור על הקשר שבין שימוש מופרז באלכוהול והסתברות להתנהגות אלימה של המשתמש כלפי הסביבה וכלפי עצמו.

בין החומרים הידועים כחומרים פסיכו-אקטיביים, כגון, סמים וטבק, מצוי גם האלכוהול אשר השפעתו הפסיכו-אקטיבית עלולה לבוא לידי ביטוי בהשפעה משמעותית על מערכת העצבים. האלכוהול משמש את פעילות המערכת הזאת, וגורם בין השאר להתנהגות אימפולסיבית ולהפרעות בכושר השיפוט. קיימים מחקרים ולפיהם האלכוהול הוא חומר מדכא עכבות ומעצורים, וכן כי במקומות שבהם יש שתיית אלכוהול מרובה מעשי האלימות מתרבים. להתנהגות אלימה בעקבות צריכת אלכוהול מופרזת יש הסבר ביולוגי: שתיית אלכוהול קשורה לירידה בסרוטונין (serotonin). חומר כימי הנמצא במוח ומווסט את התנהגות האדם. ירידה ברמת הסרוטונין עלולה לגרום להתנהגות אלימה (מתוך מחקר בנושא צריכת אלכוהול בקרב ילדים ובני נוער – מרכז המחקר והמידע של הכנסת, הוגש לוועדה לזכויות הילד, בתאריך 25 אוקטובר 2009).

על פי נתוני הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול, שיעורי השתייה של משקאות אלכוהוליים בקרב בני נוער וצעירים, הם כדלהלן:

מהמחקרים השונים אשר יפורטו להלן עולה כי בין 50% ל-60% מבני הנוער בישראל צורכים אלכוהול. עוד עולה מהמחקרים, כי בשנים האחרונות חלה עלייה בצריכת האלכוהול המופרזת בקרב בני נוער, כלומר בשיעורי ההשתכרות ו"שתיית הבולמוס" (שתייה של חמש מנות משקה או יותר במהלך שעות אחדות) וכי גיל התחלת השתייה בישראל הולך ויורד.

1 ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

2 ס"ח התשכ"ח, עמ' 204.

“החוקה” – כהגדרתה בסעיף 34כד לחוק העונשין;

“מקום ציבורי” – כהגדרתו בסעיף 34כד לחוק העונשין, לרבות דרך ציבורית כהגדרתה באותו סעיף ולמעט המקומות המפורטים בתוספת לחוק רישוי עסקים;

ד ב ר י ה ס ב ר

שבהם אסורה שתיית משקאות אלכוהול. התקנה חלה לגבי מקומות אשר יש להם עבר של הפרעות בסדר הציבורי על רקע של צריכת אלכוהול.

מוצע לקבוע את הוראות החוק המוצע כהוראת שעה, למשך 3 שנים. זאת מאחר שהחוק המוצע קובע איסורים והסדרים חדשים ולפיכך יש חשיבות רבה לבחון את האפקטיביות של יישום ההסדרים המוצעים בו.

סעיף 1 מוצע להגדיר “משקה משכר” באמצעות הפניה להגדרת מונח זה בסעיף 2(ב) לחוק רישוי עסקים, התשכ”ח-1968 (להלן – חוק רישוי עסקים). בסעיף 9(1)(ב) להצעת החוק (ר’ דברי הסבר שם) מוצע לשנות את ההגדרה הקיימת של “משקה משכר” בחוק רישוי עסקים, כך שתתקבל ההגדרה הזו:

“משקה תוסס או אלכוהולי שנועד לצריכת אדם והמכיל, בבדיקת מדגם ממנו שני אחוזים או יותר אלכוהול לפי הנפח, למעט סמים ותרופות המוכנים או נמכרים על ידי רוקח כדין; צוינה תכולת האלכוהול שבמשקה הנמצא במכל, ישמש ציון זה הוכחה לכאורה למידת התכולה”.

סעיף 2 לצורך הוראות פרק ב’ המוצע, שעניינו הקניית סמכות תפיסה או השמדה לטוטר, של משקה משכר ושל הכלי לאחסונו, מוצע להגדיר את המונחים “החוקה”, “מקום ציבורי”, “משקה משכר” ו”רכב”, שבהם נעשה שימוש חוזר במהלך הפרק.

מוצע להגדיר “החוקה” כהגדרתה בסעיף 34כד לחוק העונשין התשל”ז-1977 (להלן – חוק העונשין), אשר זו לשונה: “שליטתו של אדם בדבר המצוי בידו, בידו של אחר או בכל מקום שהוא, בין שהמקום שייך לו ובין אם לאו; ודבר המצוי בידם או בהחזקתם של אחד או כמה מבני חבורה בידיעתם ובהסכמתם של השאר יראו כמצוי בידם ובהחזקתם של כל אחד מהם ושל כולם כאחד”;

עוד מוצע להגדיר “מקום ציבורי” כמשמעותו בסעיף 34כד לחוק העונשין דהיינו “דרך, בנין, מקום או אמצעי תעבורה שיש אותה שעה לציבור וזכות או רשות של גישה אליהם, בלא תנאי או בתנאי של תשלום, וכל בנין או מקום המשמש אותה שעה להתקהלות ציבורית או דתית או לבית משפט היושב בפומבי”. כך למשל, בחוק העונשין המינוח מופיע בהקשר של סעיף 216, העוסק בהקשר דומה של התנהגות פסולה במקום ציבורי; כן מוצע כי המונח “מקום ציבורי” יכלול גם “דרך ציבורית” כהגדרתה בסעיף 34כד לחוק העונשין, דהיינו: “כביש, שוק, כפר, רחוב, גשר וכל דרך שעוברים בה הרבים כדין”; וכל זאת, למעט המקומות

רבה יותר בקרב המבלים מגבירה התנהגות אלימה. עבירות אלימות רבות מתחילות במקום הבילוי, ולאחר התערבות המאבטחים הן נמשכות מחוץ למתחם הבילוי, ברחובות.

קיימות דוגמאות למקרי ונדליוזם ואלימות קשה, שהחקירה המשטרתית העלתה כי המעורבים בהם צרכו אלכוהול קודם לכן.

אנו עדים לאחרונה לדיווחים רבים על היקפיה הנרחבים של תופעת השכרות וצריכה מופרזת של משקאות משכרים, ובייחוד על חומרתה של התופעה בקרב בני הנוער. מטרת החוק המוצע, היא להתמודד עם תופעת השכרות על היבטיה והשלכותיה השליליות, וזאת, בין השאר, על ידי הגבלת מכירתם וצריכתם של משקאות משכרים בומן, במקום ובאופן, כפי שיפורט להלן.

במדינות העולם מתמודדים עם הנושא בדרכים שונות. למשל בארה”ב ישנם חוקים המכונים Open Container Laws ברוב המדינות בארצות הברית. החוקים אוסרים שתיית משקה אלכוהול ממכל פתוח במקומות ציבוריים, בהם רחובות, מדרכות, גנים ציבוריים ועוד. ישנן גם תקנות והגבלות לשתייה במקומות ציבוריים מטעם רשויות מקומיות. כמו כן אוסרים אלה על החזקת אלכוהול ושתייתו בתוך מכוניות. כך למשל, במדינת ניו יורק סעיף 1227 Vehicle and Traffic Law Title 7, Art 33 מגדיר כעבירה, צריכה או הימצאות משקה אלכוהולי פתוח ברכב ממונע (בדרך בין-עירונית ציבורית או במסעפיה).

בקנדה, במחוז בריטיש קולומביה, קיים איסור שתיית אלכוהול במקום ציבורי. ניתן לשתות במקום ציבורי רק כאשר קיים שילוט המאפשר שתייה במקום (כגון באירועים ובפסטיבלים). החוק מאפשר לטוטר להחזיר אלכוהול ולקנוס את השותה אלכוהול במקום ציבורי. יתרה מזאת, סעיף 443 highway safety code¹ קובע איסור פלילי של שתיית משקה אלכוהולי על כל מי שמצוי בכלי הרכב (האיסור חל בכל כביש שבו מותרת גישה לתחבורה ציבורית) וסעיף 44 liquor control and licensing act² קובע איסור על נהיגה, אחריות על כלי רכב מנועי או ניסיון להניעו, שעה שמוחזק בו משקה אלכוהולי.

באופן דומה באנגליה נחקקו בשנת 2007 “תקנות של הרשויות המקומיות (צריכת אלכוהול במקומות ציבוריים ייעודיים” The Local Authorities (Alcohol Consumption in Designated Public) (Places) Regulations 2007. התקנה מאפשרת לרשויות המקומיות לייעד מקומות ציבוריים (designated public places)

”משקה משכר” – לרבות משקה שעל פי ריחו, הכלי המשמש לאחסונו או נסיבות העניין ניתן להניח כי הוא משקה משכר;
”רכב – כהגדרתו בפקודת התעבורה³.

3. סמכות תפיסה והשמדה של משקה משכר והכלי לאחסונו
(א) היה לשוטר יסוד סביר להניח כי אדם שותה משקה משכר או כי אדם המחזיק משקה משכר מתכוון לשתותו, במקום ציבורי או ברכב הנמצא במקום ציבורי, וכי שתיית המשקה המשכר עלולה להביא להפרת הסדר הציבורי או להפרת שלום הציבור, רשאי הוא לתפוס או להשמיד את המשקה המשכר או את הכלי לאחסונו; לעניין סעיף זה, ”השמדה” – לרבות שפיכה מיידית של המשקה המשכר והשלכת הכלי לאחסונו לפח אשפה.

(ב) הוראות לעניין אופן הטיפול במשקה ובכלי האחסון לצורך תפיסתם או השמדתם ייקבעו בנוהלי משטרת ישראל.

4. חזקה
לעניין סעיף 3, אדם המחזיק משקה משכר, במקום ציבורי או ברכב הנמצא במקום ציבורי, בין השעות 23:00 ל-07:00, חזקה כי בכוונתו לשתות את המשקה המשכר וכי שתייתו עלולה להביא להפרת הסדר הציבורי או להפרת שלום הציבור, אלא אם כן הוכח אחרת להנחת דעתו של השוטר.

ד ב ר י ה ס ב ר

והתנהגותם, כמות המשקה המשכר באירוע, שעות התרחשות האירוע ומקומו. מובהר לעניין זה כי ”השמדה” כוללת בתוכה גם את סמכות השוטר לשפוך את המשקה המשכר בו במקום ולהשליך את הכלי לאחסונו לאשפה (בלי לשמרו).

כמו כן מוצע לקבוע כי הוראות לעניין אופן הטיפול במשקה ובכלי האחסון לצורך תפיסה או השמדה ייקבעו בנוהלי משטרת ישראל.

4 סעיף מוצע לקבוע חזקה הניתנת לסתירה, ולפיה שתיית משקה משכר או החזקתו במקום ציבורי או ברכב במקום ציבורי בשעות הלילה (בין 23:00 ל-07:00) עלולה להביא להפרת הסדר הציבורי או שלום הציבור, אלא אם כן הוכח אחרת להנחת דעת השוטר. חזקה זו תיסתר במקרים שבהם ברור למשל שהמשקה מצוי ברכב לצורך הובלה בלבד ולא לצורך צריכה מיידית, במקרים שבהם השתייה נעשית בנסיבות משפחתיות וכיוצא באלה.

חזקה זו נקבעה מכיוון שחלק גדול ממקרי העבריינות והאלימות מתבצעים כתוצאה מצריכה מופרזת של משקאות משכרים במקומות ציבוריים, ובשעות הלילה. כך גם רכב במקום ציבורי ייתכן שישמש להחזקה או שתייה של משקאות משכרים, על ההשלכות השליליות הנלוות לכך.

קביעת חזקה זו לעניין הפעלת סמכות התפיסה או השמדה של שוטר כאמור בסעיף 3 המוצע, שאינה קיימת בחקיקה כיום, תועיל רבות בשמירה על הסדר הציבורי ותסייע לצמצום מקרי העבריינות כאמור, וכן תקנה לגורמי אכיפת החוק אמצעי יעיל בהתמודדות במאבק היומיומי בתופעת השכרות על היבטיה.

המפורטים בתוספת לחוק רישוי עסקים אשר כוללת את העסקים האלה: בית אוכל (לרבות מסעדה או בית קפה ולמעט קייטרינג); עסק למכירת משקאות משכרים – אשר מוגשים לצורך צריכה במקום ההגשה; מקום לעריכת מופעים וירידים, קולנוע, תאטרון, אמפיתאטרון מקום אחר לעריכת אירועי תרבות בידור וספורט תחת כיפת השמים, דיסקוטק, יריד שלא במבנה קבוע, כלי שיט המשמש לעינוג ציבורי; אולם שמחות, גן אירועים; בית מלון, בית אבות, פנסיון, אכסניה וכיו”ב.

עוד מוצע לקבוע כי לעניין הוראות פרק ב', שעניינו כאמור סמכות תפיסה או השמדה של שוטר יוגדר ”משקה משכר” – ”לרבות משקה שעל פי ריחו, הכלי לאחסונו או נסיבות העניין ניתן להניח כי הוא משקה משכר”. הגדרה זו באה לשרת מגוון של מקרים שבהם מבוצעת שתייה או החזקה של משקה משכר בכלי אחסון, גם אם לפי טיבו הרגיל, ועל פניו, אינו משמש בדרך כלל להחזקת משקה משכר; כמו לדוגמה, משקה משכר המוחזק בבקבוק מים מינרליים.

כמו כן, מוצע לקבוע כי משמעות המונח ”רכב” יהיה כהגדרתו בסעיף 1 לפקודת התעבורה, דהיינו: ”רכב הנע בכוח מיכני או הנגרר על ידי רכב כזה או על ידי בהמה, וכן מכונה או מיתקן הנעים או הנגררים כאמור, לרבות אופניים ותלת-אופן, ולמעט רכב ששר התחבורה פטר אותו בצו מהוראות פקודה זו כולן או מקצתן”.

3 סעיף מוצע להעניק לשוטר סמכות לתפוס או להשמיד משקה משכר או את הכלי לאחסונו כאשר אדם שותה משקה משכר או מתכוון לשתותו, במקום ציבורי או ברכב הנמצא במקום ציבורי, כאשר קיים חשש להפרת שלום הציבור. החשש ייבחן בהתאם לנסיבות הדברים, לרבות הגיל של המעורבים באירוע

³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

פרק ג': חובת סימון אזהרה

5. (א) בסעיף זה, "שיווק" – מכירה, הספקה מסחרית או יבוא, למעט יצוא.
(ב) לא ישווק אדם משקה משכר בכלי אחסון, אלא אם כן מודפסת או מודבקת עליו אזהרה באותיות דפוס, בדבר הנזקים האפשריים של צריכת משקאות משכרים, בנוסח שיקבע שר הבריאות בהתייעצות עם השר לביטחון הפנים.
6. מי שלא קיים חובת סימון אזהרה לפי סעיף 5, רואים אותו כמי שלא קיים תנאי מתנאי רישיון שניתן לפי חוק רישוי עסקים, והוראות החוק האמור יחולו עליו.
7. (א) בסעיף זה – "יחידת יבוא אחת" – משקאות משכרים בעלי שם מסחרי אחד ארוזים בארגז אחד; "סדרת ייצור אחת" – משקאות משכרים שיוצרו ביום עבודה אחד.
- חובת סימון אזהרה על גבי כלי לאחסון משקה משכר
- הפרת תנאי מתנאי רישיון עסק
- אי-הכללת אזהרה לעניין סדרת ייצור או יחידת יבוא

דברי הסבר

התופעה של צריכה לא מבוקרת, ואף מזיקה, של אלכוהול על השלכותיה השליליות.

יצוין כי לשם מתן זמן מספק להיערכות לקראת קיום הוראות פרק ג', מוצע בסעיף 14 המוצע, לקבוע כי תחילתו של פרק זה שישנה חודשים מיום פרסומו. עוד מוצע בהקשר זה, באותו סעיף, לקבוע הוראת מעבר ולפיה הוראות פרק ג' לא יחולו על שיווק כלי אחסון המכילים משקאות משכרים, שיוצרו או שיובאו לפני כניסתו של החוק לתוקף.

סעיף 5 כאמור לעיל, מוצע לקבוע איסור לשווק (למכור, לספק מסחרית או לייבא) משקה משכר בכלי אחסון, בלי שמודפסת או מודבקת עליו אזהרה בדבר הנזקים האפשריים של צריכת משקאות משכרים, באופן הקבוע בסעיף. קביעת החיוב בדבר מתן אזהרה כאמור, מבוססת במידה רבה על הוראת סעיף 9 לחוק הגבלת הפרסומת והשיווק למוצרי טבק לעישון, התשמ"ג-1983 (להלן – חוק הגבלת הפרסומת והשיווק למוצרי טבק). שעניינו "אזהרה" ואשר קובע כי לא ישווק אדם מוצר טבק, לרבות טבק למקטרת או לנרגילה באריזה, אלא אם כן מודפסת או מודבקת עליו אזהרה ולפיה "משרד הבריאות קובע כי העישון גורם למחלות חמורות".

כמו כן, מוצע להגדיר "שיווק" כך שיכלול מכירה, הספקה מסחרית או יבוא של משקה משכר (ולמעט יצוא).

סעיף 6 מוצע לקבוע כי הוראת סעיף 5 תהווה תנאי ברישיון של עסק שניתן לפי חוק רישוי עסקים והוראות החוק האמור יחולו עליו. המשמעות המוצע כאמור היא, בין השאר, שהפרת חובת האזהרה תהווה עבירה פלילית לפי סעיף 14 לחוק רישוי עסקים, הקובע עונש מאסר של 18 חודשים למי שמפר תנאי מתנאי הרישיון.

סעיף 7 בדומה להוראות סעיף 11 לחוק הגבלת הפרסומת והשיווק למוצרי טבק, שעניינו עונשין, מוצע לקבוע כי אי-הדפסה או הדבקה של האזהרה כנדרש על סדרת ייצור אחת (כהגדרתה בסעיף) המסומנת על גבי כל

סעיפים פרק ג' המוצע שעניינו חובת סימון אזהרה, קובע איסור על אדם לשווק משקה משכר בכלי אחסון בלא שמודפסת או מודבקת עליו אזהרה בדבר הנזקים האפשריים של צריכת משקאות משכרים.

סקירה של הנהוג במדינות העולם בהקשר זה העלתה, כי בארצות הברית, החל משנת 1989 כל מוצר אלכוהול חייב להכיל תווית אזהרה מטעם משרד הבריאות בנוסח קבוע, המזהיר מפני סכנות שתייה של נשים בהריון בשל חשש מפני שיבוש כושר הנהיגה והפעלת מכונות, מפני גרימת מומים לעובר, ומפני בעיות בריאות אחרות.

בקנדה, קיימת חובה דומה משנת 2000. בדרום אפריקה חובה לצרף תוויות אזהרה על מוצרי אלכוהול משנת 2002. כך גם במדינות רבות באמריקה הלטינית, כגון: ברזיל, קולומביה, קוסטה ריקה, מקסיקו ונצואלה וכן איסור דומה חל בדרום קוריאה (נכון ל-2003).

ברוח דומה, קבע ארגון הבריאות העולמי בשנת 2005 כללים אתיים באשר לפרסום ולשיווק מוצרי אלכוהול (Framework for alcohol policy in the WHO European region) (2006), ובכללם קבע כי "לכל בני האדם קיימת הזכות למידע וחינוך, החל מגיל צעיר, לגבי התוצאות של צריכת אלכוהול, וכי לילדים ומתבגרים הזכות לגדול בסביבה המוגנת מתוצאותיה השליליות של צריכת אלכוהול, ועד כמה שניתן – מפרסומות לאלכוהול".

גם בישראל, מחקרים שנערכו על ידי משרד הבריאות ועל ידי הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול מעידים כי חובת מתן אזהרה כאמור, יהיה בה כדי להגביר באופן משמעותי את מודעות הציבור, ובייחוד בני הנוער, לנוזקים אשר עלול לגרום האלכוהול, וכתוצאה מכך להקטין את צריכתו באופן לא מבוקר, על השלכותיה השליליות של צריכה בלתי מבוקרת זו. ברי, כי הסמכויות המוקנות בפרק ג' המוצע לצורך יישום חובת סימון האזהרה, והקביעה כי אי-קיום ההוראה האמורה תהווה הפרה של תנאי ברישיון של עסק, יהיה בה כדי לסייע בהגברת ההרתעה מפני שיווק משקאות משכרים בלא אזהרה ובכך תסייע לצמצום

(ב) לעניין עבירה לפי סעיף 14 לחוק רישוי עסקים, בשל הפרת החובה כאמור בסעיף 5, תיחשב אי-הדפסת אזהרה או הדבקתה על סדרת ייצור אחת המסומנת על גבי כל כלי אחסון, וביבוא – על יחידת יבוא המסומנת על גבי כל כלי אחסון, כעבירה אחת; לעניין זה, חובת ההוכחה בעניין סדרת הייצור היא על היצרן וביחידת היבוא – על היבואן.

8. סמכות כניסה ותפיסה
מי ששר הבריאות הסמיכו לכך בכתב רשאי, אם הוא משוכנע שהדבר דרוש כדי להבטיח את קיום הוראות סעיף 5, להיכנס לכל מקום ממנו ייצור או אחסנה של משקאות משכרים, ולתפוס משקאות משכרים בכלי אחסון אשר אין על גביהם אזהרה כאמור באתו סעיף; משקאות משכרים שנתפסו כאמור יוחזרו רק בתנאי שתורבק עליהם אזהרה כנדרש.

פרק ד': תיקונים עקיפים

9. תיקון חוק רישוי עסקים – הוראת שעה
בתקופת תוקפו של חוק זה כאמור בסעיף 13, יקראו את חוק רישוי עסקים, התשכ"ח – 1968⁴, כך:

(1) בסעיף 2 –

(א) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) (1) בעסק כאמור בסעיף קטן (א) לא ימכור אדם, לא יגיש ולא יספק

משקה משכר משעה 23:00 עד שעה 7:00.

ד ב ר י ה ס ב ר

פסקה (1)

פסקת משנה (א)

סעיף 2 לחוק רישוי עסקים שכותרתו "מכירת משקאות משכרים", בנוסחו היום, קובע, בין השאר, כי בעסק שבו נמכרים או מוגשים משקאות משכרים תהא רשות הרישוי שלו רשאית להשתמש בסמכויות המוקנות לה לפי אותו חוק, גם לגבי העניינים המפורטים בסעיף.

מוצע להוסיף לסעיף 2 האמור את סעיף קטן (א1) המוצע ובו להגביל בפסקה (1) שבו, מכירה, אספקה והגשה של משקאות משכרים בשעות הלילה, שהן בדרך כלל שעות הביילוי, במטרה לצמצם את האלימות הנלווית לצריכת אלכוהול בשעות אלה בעיקר בקרב בני נוער, אך גם בקרב האוכלוסייה הבוגרת.

עם זאת, מוצע בסעיף קטן (א1)(2), לסייג את ההגבלה האמורה באופן המאפשר מכירת משקאות בבתי עסק המנויים בתוספת המוצעת בסעיף 9(4) להצעה זו, ואשר עיקר עיסוקם נובע ממכירת אלכוהול והגשתו במקום ובלבד שצריכתם תהא במקום ההגשה או המכירה. כך בין השאר יכללו בתוספת פאבים, מסעדות, מועדונים, דיסקוטקים, אולמות שמחות, גני אירועים ואירועים תחת כיפת השמים אשר קיבלו את המלצת משטרת ישראל במסגרת ההיתר המוענק להם על ידי הרשות המקומית. עוד מוצע לקבוע כי שר הפנים בהתייעצות עם השר לביטחון הפנים רשאי לשנות את התוספת (ראה דברי הסבר לפסקה (4)).

כלי אחסון, או על יחידת יבוא (כהגדרתה בסעיף) המסומנת על גבי כל כלי אחסון – תיחשב עבירה אחת.

כמו כן, מוצע לקבוע כי לעניין זה, חובת ההוכחה בעניין סדרת הייצור תהיה על היצרן וביחידת היבוא – על היבואן.

סעיף 8 בדומה להוראת סעיף 14 לחוק הגבלת הפרסומת והשיווק למוצרי טבק, מוצע להעניק סמכות לאדם ששר הבריאות הסמיכו לכך בכתב, אם שוכנע שהדבר דרוש כדי להבטיח את קיום הוראות סעיף זה, להיכנס לכל מקום ממנו, ייצור או אחסנה של משקאות משכרים, ולתפוס משקאות משכרים בכלי אחסון אשר לא מודפסת או מודבקת על גביו אזהרה. עוד מוצע לקבוע כי משקאות משכרים שנתפסו באופן זה, יותרו לשיווק רק לאחר שתורבק עליהם אזהרה כנדרש.

יובהר כי סמכות זו אינה באה לגרוע מסמכויות הקיימות לפי חוק רישוי עסקים לעניין קיום חובת סימון אזהרה, אשר מכוח סעיף 6 המוצע רואים אותה כתנאי מתנאי רישיון עסק.

סעיף 9 מוצע לתקן בתיקון עקיף את חוק רישוי כללי עסקים בשני עניינים מרכזיים: האחד, הוספת תנאי נוסף ברישיון של עסק למכירת משקאות משכרים ולפיו תיאסר המכירה בשעות 23:00 עד 7:00 (להלן – שעות הלילה), והשני, הרחבת סמכות שוטר למתן צו סגירת חצרים במקרה של חשד סביר לביצוע עבירה הנוגעת למכירת משקאות משכרים בשעות הלילה או מכירתם לקטין.

⁴ ס"ח התשכ"ח, עמ' 204; התשס"ח, עמ' 888.

(2) הוראת פסקה (1) לא תחול על עסק המנוי בתוספת, לגבי מכירה, הגשה או הספקה של משקה משכר לצורך שתייה במקום העסק; שר הפנים בהתייעצות עם השר לביטחון הפנים רשאי לשנות, בצו, את התוספת.”;

(ב) בסעיף קטן (ב), בהגדרה “משקה משכר”, אחרי “רוקח” יבוא “כדין” והמילה “סגור” – תימחק;

(ג) בסעיף קטן (ג), במקום הסיפה החל במילה “הוראות” יבוא “הוראות הסעיפים כמפורט להלן”;

(1) הוראות סעיף קטן (א1); לעניין זה, יקבע השר לביטחון הפנים בהתייעצות עם שר הפנים, הוראות לעניין נוסח ההודעה, צורתה ואופן הצגתה;

(2) סעיפים 193(ג) ו-193א לחוק העונשין, התשל”ז-1977”;

(ד) בסעיף קטן (ד), במקום “חובת הצגת הודעה לפי סעיף קטן (ג) הינה” יבוא “הוראות סעיפים קטנים (א1) ו-(ג) הן”;

(2) בסעיף 23 –

(א) בסעיף קטן (א), המילים “ומותר למשטרה להשתמש בכוח באופן סביר כדי לבצע צו סגירה כאמור” והסיפה החל במילים “ויחולו עליו” – יימחק;

ד ב ר י ה ס ב ר

פסקת משנה (ד)

סעיף (ד) קובע כי חובת הצגת הודעה לפי סעיף קטן (ג) כאמור היא תנאי מתנאי הרישיון של עסק. מוצע להוסיף לסעיף קטן זה, גם את הוראת סעיף קטן (א) אשר אוסרת מכירת משקאות משכרים בשעות הלילה, כך שגם הפרתה תיחשב להפרת תנאי מתנאי רישיון עסק. באופן זה בשל הפרת האיסור האמור יהיה ניתן להחיל את הוראות סעיף 14 לאותו חוק שעניינו, בין השאר, עונשים על עיסוק בלא רישיון.

פסקה (2)

פסקת משנה (א)

סעיף 23 לחוק רישוי עסקים עוסק בסגירת עסק של מכירת משקאות משכרים. הסעיף בנוסחו הנוכחי מקנה לקצין משטרה בדרגת רב־פקד ומעלה סמכות לצוות בכתב על סגירה של בתי עסק העוסקים במכירת משקאות משכרים, אם נוכח שהדבר דרוש לשמירת שלום הציבור או להחזרת שלום הציבור שהופר, וזאת לפרק זמן שלא יעלה על 30 יום. כמו כן קובע הסעיף שתי הוראות נוספות: האחת קובעת כי “ומותר למשטרה להשתמש בכוח באופן סביר כדי לבצע צו סגירה כאמור” והשנייה קובעת כי יחולו על צו הסגירה “הוראות סעיף 22 כאילו היה צו מינהלי”. מוצע למחוק את שתי ההוראות האמורות מסעיף קטן (א) ולקבוע אותן בנפרד, בסעיפים קטנים (א1) ו-(א2). בהתאמה, וזאת כדי שיחולו גם על שני צווי הסגירה הנוספים המוצעים בסעיף 23 המוצע (בסעיפים קטנים (א1) ו-(א2)).

פסקת משנה (ב)

מוצע לתקן את ההגדרה של “משקה משכר”, המופיעה בסעיף (ב) לחוק רישוי עסקים. בסופה של ההגדרה כיום נקבע כי “צויינה תכולת האלכוהול שבמשקה הנמצא במיכל סגור, ישמש ציון זה הוכחה לבאורה למירת התכולה”. מוצע להשמיט את המילה “סגור” כך שהחוקה האמורה תחול גם על משקאות הנמצאים בכלי אחסון פתוחים. זאת, כדי להקל על הפן הראייתי-אכיפתי של ההוראות הנוגעות למשקאות משכרים בחוק זה. יצוין כי הגדרת “משקה משכר” שבסעיף (ב) האמור אומצה הן בסעיף 184 לחוק העונשין והן בסעיף 1 המוצע בחוק המוצע, כך ששינוי ההגדרה כמוצע, יקל הן על אכיפת ההוראות הנוגעות למשקאות משכרים שבחוק העונשין, והן על אכיפתן לפי החוק המוצע.

כמו כן, מוצע להבהיר כי “סמים ותרופות המוכנים או נמכרים על ידי רוקח” יוחרגו מההגדרה של משקה משכר, רק אם הוכנו כדין.

פסקת משנה (ג)

סעיף (ג) קובע חובה להציג במקום העסק הודעה בדבר איסור מכירת משקאות משכרים לשיכור ולקטין לפי חוק העונשין. מוצע להוסיף לחובה זו גם את החובה להציב בבית העסק שלט ברור הכולל את פרטי ההוראה האוסרת מכירת משקאות משכרים בשעות הלילה באופן שייקבע כמפורט בסעיף.

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(1א) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), קצין משטרה בדרגת רבי־פקד ומעלה, שהוסמך לעניין זה בהתאם לנוהלי משטרת ישראל, רשאי לצוות בכתב על סגירה לאלתר של חצרים כאמור בסעיף קטן (א), לתקופה שיורה, ובלבד שלא תעלה על 15 ימים, אם מצא כי התקיימו שניים אלה:

(1) קיים חשד סביר כי בחצרים נעברה עבירה לפי סעיף 14 בשל הפרת חובה לפי סעיף 2(א1), או שנעברה עבירה לפי סעיף 193א לחוק העונשין (בסעיף זה – עבירה);

(2) למחזיק החצרים או לבעל העסק, אם הוא ידוע וניתן לאתרו בשקידה סבירה, ניתנה התראה בכתב במהלך השנתיים שקדמו למועד ביצוע העבירה; התראה כאמור תימסר לאחר שהתעורר חשד סביר כי בחצרים נעברה עבירה, ובה יידרש מחזיק החצרים או בעל העסק לנקוט צעדים למניעת הישנות העבירה, וכן תובא לידיעתו אפשרות סגירת החצרים לפי הוראות סעיף זה במקרה של הישנות העבירה.

(2א) ניתן צו סגירה לפי סעיף קטן (1א), ובתוך שלוש שנים מיום פקיעת הצו התעורר חשד סביר לביצוע עבירה נוספת באותם חצרים, רשאי קצין משטרה כאמור באותו סעיף קטן, לצוות על סגירת החצרים לאלתר, לתקופה שלא תעלה על 30 ימים אף בלא מסירת התראה כאמור בסעיף קטן (1א)2.

(3א) לצורך ביצוע צו סגירה שניתן לפי סעיף זה רשאית המשטרה להשתמש בכוח סביר.

(4א) על צו סגירה שניתן לפי סעיף זה, יחולו הוראות סעיף 22 כאילו היה צו הפסקה מינהלי"

(3) בסעיף 35, בתחילתו יבוא "על אף הוראות סעיף 2(א1)";

(4) אחרי סעיף 44 יבוא:

ד ב ר י ה ס ב ר

הישנות של ביצוע עבירות כאמור, וכן הובאה לידיעתו אפשרות סגירת המקום לפי הוראות סעיף זה במקרה של הישנות העבירה.

לסעיף קטן (2א) המוצע

מוצע לקבוע כי אם ניתן צו כאמור בסעיף קטן (1א), ובתוך שלוש שנים נעברה העבירה בשנית ובשלה ניתן צו נוסף, תהיה לשוטר סמכות לתת צו נוסף לתקופה ארוכה יותר, קרי תקופה שלא תעלה על 30 ימים. קביעה זו נועדה להגביר את ההרתעה מפני מכירת משקאות משכרים בניגוד להוראות החוק, וזאת במיוחד כאשר מדובר בבתי עסק אשר בהם תופעה אסורה זו חוזרת ונשנית.

פסקה (3)

סעיף 35 לחוק רישוי עסקים, שעניינו מכירת משקאות בשעות נוספות, קובע כי במקרה שנקבעה הגבלה לעניין שעות מכירה של עסק למכירת משקאות משכרים, יהיה רשאי קצין משטרה בעל דרגה שקבע שר המשטרה, להרשות את המכירה גם בשעות שבהן חלה הגבלת המכירה. לאור הוספתו של סעיף 2(א1) לחוק האמור, אשר אוסר מכירה של משקאות משכרים בשעות הלילה, מוצע להבהיר כי

פסקת משנה (ב)

מוצע להוסיף לסעיף 23 את סעיפים קטנים (1א) ו־2(א) באופן שירחיב את הסמכות הקיימת של שוטר לסגירת חצרים כמפורט לעיל.

לסעיף קטן (1א) המוצע

מוצע להסמיך קצין משטרה בדרגת רבי־פקד ומעלה, שהוסמך לכך בהתאם לנוהלי המשטרה, לצוות בכתב על סגירה לאלתר של חצרים, לתקופה שיורה ובלבד שלא תעלה על 15 ימים, אם מצא כי התקיימו התנאים האלה:

1. קיים חשד סביר כי במקום התבצעה מכירה או הגשה של משקה משכר בשעות הלילה או התבצעה מכירה של משקה משכר לקטין, לפי סעיף 193א לחוק העונשין (להלן – עבירה);

2. ניתנה התראה בכתב במהלך השנתיים שקדמו למועד ביצוע העבירה, למחזיק החצרים או לבעל העסק, אם הוא ידוע וניתן לאתרו בשקידה סבירה. התראה זו תימסר לאחר שהתעורר חשד סביר כי במקום נעברה עבירה כאמור, ובה נדרש מחזיק החצרים או בעל העסק לנקוט צעדים למניעת

תוספת

(סעיף 2(א1)(2))

עסקים טעוני רישוי לפי צו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), התשנ"ה-1995⁵, כמפורט להלן:

(1) בית אוכל – מקום הכנת מזון או הגשתו לצריכה במקום או מחוצה לו, למעט עסק הסעדה (קייטרינג) כהגדרתו בתקנות רישוי עסקים (תנאים תברואתיים לעסקים ליצור מזון), התשל"ב-1972⁶, ולרבות מסעדה ובית קפה;

(2) עסק למכירת משקאות משכרים אשר מוגשים לצורך צריכה במקום ההגשה;

(3) בית מלון, פנסיון, אכסניה, בית אבות וכיו"ב;

(4) מקום לעריכת מופעים וירידים, קולנוע, תאטרון, אמפיתאטרון, מקום אחר לעריכת אירועי תרבות בידור וספורט תחת כיפת השמיים, דיסקוטק, יריד שלא במבנה של קבע וכלי שיט המשמש לעינוג ציבורי;

(5) אולם שמחות וגן אירועים;

10. בתקופת תוקפו של חוק זה כאמור בסעיף 13, יקראו את חוק העונשין, התשל"ז-1977⁷, כך: תיקון חוק העונשין – הוראת שעה

(1) בסעיף 193 א –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "אדם שלא מלאו לו שמונה עשרה שנים" יבוא "קטין";

(ב) בסעיף קטן (א1), במקום "לאדם שלא מלאו לא שמונה עשרה שנים" יבוא "לקטין";

(ג) אחרי סעיף קטן (א1) יבוא:

"(2) המספק משקה משכר לקטין או הרוכש משקה משכר בעבור קטין, במקום ציבורי או בדרך ציבורית, שלא בנוכחות האחראי על הקטין ובהסכמתו, דינו – מאסר שישה חודשים; לעניין סעיף קטן זה, "אחראי על קטין" – הורה, הורה חורג, אפוטרופוס, או מי שהקטין נתון במשמורתו או בהשגחתו לפי דין";

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיפים קטנים (א), (א1) ו-(ב). בסעיפים קטנים אלה מוצע להחליף את הביטוי "מי שטרם מלאו לו שמונה עשרה שנים" בביטוי "קטין", שהוגדר מאוחר יותר (בתיקון מס' 52 לחוק האמור) בסעיף 34כב לחוק העונשין.

פסקת משנה (ג)

סעיף 193א לחוק העונשין אוסר על מכירת משקאות משכרים לקטין וקובע בין השאר, בסעיף קטן (ג) שבו, כי מוכר משקה משכר רשאי לדרוש מרוכש להציג תעודה המוכיחה את גילו. במסגרת אכיפת איסור זה נתקלה המשטרה בתופעה, ולפיה בגירים מקבלים כסף מקטינים ומבצעים עבורם את הרכישה. כדי למנוע תופעה זו מוצע לקבוע איסור לרוכש משקה משכר עבור קטין וכן איסור לספק משקה משכר עבור קטין במקום ציבורי או בדרך ציבורית, אלא בנוכחות האחראי על הקטין ובהסכמתו. מוצע להגדיר "אחראי על הקטין" – הורה, הורה חורג,

הוראת סעיף 35 גוברת על הוראות סעיף 2(א1) המוצע, כך שקצין המשטרה יהיה רשאי להתיר את המכירה גם בשעות הלילה, כפי שיפרט בהרשאתו.

פסקה (4)

מוצע להוסיף תוספת לחוק רישוי עסקים, שבהתאם להוראות סעיף 2(א1)(2) המוצע יפורטו בה בתי העסק שלא תחול בהם ההגבלה של מכירת משקאות משכרים בשעות הלילה, וזאת בתנאי שהמשקה המשכר נמכר, הוגש או סופק בהם לצורך שתייתו במקום העסק. כאמור בסעיף 2(א1)(2), מוצע לקבוע כי שר הפנים בהתייעצות עם השר לביטחון הפנים רשאי לשנות, בצו, את התוספת.

סעיף 10 פסקה (1)

פסקאות משנה (א), (ב) ו-(ד)

מוצע לתקן את סעיף 193א לחוק העונשין, שעניינו איסור מכירת משקאות משכרים לקטין, ובו לתקן את

⁵ ק"ת התשנ"ה, עמ' 1217.

⁶ ק"ת התשל"ב, עמ' 1112.

⁷ ס"ח התשל"ז, עמ' 226; התש"ע, עמ' 240.

(ד) בסעיף קטן (ב), במקום "לאדם שלא מלאו לו שמונה עשרה שנים" יבוא "לקטין";

(2) אחרי סעיף 193א יבוא:

"חוקת מודעות לגבי מכירת משקה משכר לקטין
193ב. בעל עסק או מי שעובד בעסק שבו נמכרים משקאות משכרים, אשר מכר, הגיש או סיפק משקה משכר לקטין בניגוד להוראות סעיף 193א(א) עד (ב), חוקה כי היה מודע לכך שמכר, הגיש או סיפק משקה משכר לקטין, אלא אם כן הוכיח שהקטין הציג לו תעודה כאמור בסעיף קטן (ג), ולפיה הוא נחזה כמי שאינו קטין."

פרק ה': הוראות שונות

- שמירת דינים 11. הוראות חוק זה באות להוסיף על הוראות קיימות בחוקים אחרים ולא לגרוע מהן, אלא אם כן נאמר אחרת בחוק זה.
- ביצוע ותקנות 12. השר לביטחון הפנים ממונה על ביצוע הוראות חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו, בהסכמת שר המשפטים.
- תוקף 13. חוק זה יעמוד בתוקפו עד תום שלוש שנים מיום פרסומו.
- תחילה והוראות מעבר 14. (א) תחילתו של חוק זה ביום פרסומו, ואולם תחילתו של פרק ג' שישה חודשים מיום פרסומו.
(ב) הוראות פרק ג' לא יחולו על שיווק כלי אחסון המכילים משקאות משכרים, שיוצרו או שיובאו לפני כניסתו של פרק ג' לתוקף; לענין זה, "שיווק" – כהגדרתו בסעיף 5(א).

ד ב ר י ה ס ב ר

והסדרים חדשים ולפיכך יש חשיבות רבה בבחינת האפקטיביות של יישום ההסדרים המוצעים בו.

סעיף 14 מוצע לקבוע כי תחילתו של החוק המוצע ביום פרסומו. ואולם פרק ג' לחוק, שעניינו חובת סימון אוהרה על גבי כלי לאחסון משקה משכר, יחול שישה חודשים מיום פרסומו של החוק המוצע, וזאת כדי לאפשר זמן מספק להיערכות לקראת הוראות הפרק. עוד מוצע בהקשר זה לקבוע הוראת מעבר ולפיה הוראות פרק ג' לא יחולו על שיווק כלי אחסון המכילים משקאות משכרים, שיוצרו או שיובאו לפני כניסתו של החוק המוצע לתוקף.

השפעת החוק המוצע על זכויות ילדים

החוק המוצע בא להתמודד עם תופעת השכרות בלבד, ובפרט עם התופעה ההולכת וגדלה של שכרות בני נוער, כפי שפורט בחלק הכללי של דברי ההסבר.

החוק מאפשר תפיסה והשמדה של משקאות משכרים כאשר קיים חשש לפגיעה בשלום הציבור, והוא חל על כל אדם לרבות קטינים.

כמו כן, החוק אוסר על אספקת משקה משכר לקטין ועל רכישת משקה משכר בעבור קטין, במקום ציבורי או בדרך ציבורית, שלא בנוכחות האחראי על הקטין ובהסכמתו.

אפטרופוס, או מי שהקטין נתון במשמורתו או בהשגחתו על פי דין. כן מוצע לקבוע כי העובר על הוראה זו, דינו – מאסר שישה חודשים.

פסקה (2)

כאמור, לפי סעיף 193א(ג) לחוק העונשין, מוכר משקה משכר רשאי לדרוש מרוכש להציג תעודה המוכיחה את גילו. במצב הדברים הקיים, נוצר לכאורה העדר תמריץ מצד המוכר לדרוש תעודה כאמור. לפיכך, מוצע להוסיף את סעיף 193ב, שעניינו חוקת מודעות, ובו לקבוע חוקה ולפיה בעל עסק או מי שעובד בעסק שבו נמכרים משקאות משכרים, אשר מכר, הגיש או סיפק משקה משכר לקטין בניגוד להוראות סעיף 193א(א) עד (ב), היה מודע לכך שמדובר בקטין, אלא אם כן הוכיח המוכר שהוצגה לו על ידי הקטין תעודה (מזויפת) ולפיה הוא נחזה לבגיר.

סעיף 11 מוצע לקבוע כי הוראות חוק זה באות להוסיף על הוראות קיימות בחוקים אחרים ולא לגרוע מהן, אלא אם כן נאמר אחרת בחוק זה.

סעיף 12 מוצע לקבוע כי השר לביטחון הפנים ממונה על ביצוע הוראות חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו, בהסכמת שר המשפטים.

סעיף 13 מוצע לקבוע כי חוק זה יהווה הוראת שעה למשך שלוש שנים. החוק קובע איסורים

